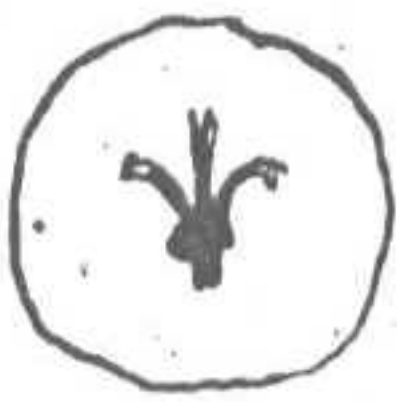

89

1

2

3

4

5

חנה שרטוסיים
של אחדות
מהמטבעות
שמצאתי
(החטברים לפי
ספרו של מ.
גרוסיק —
מטבעות
הזחניים
ומטבעות ארץ
ישראל).

1) על מטבע זה
מתקופת
החשמונאים
נראים קרני
השפע וביניהן
רימון.

2) עונן מצולב
על מטבע מלפני
כ-1900 שנים.

3) שבולת בצד
אחד ודקל בצד
שני על מטבע
מימי הנציבים
הרומאים.

4) שלוש
שיבולים על
מטבע משנת 43

5) שני מגינים
צלובים בצד אחד
ודקל עם
אשכולות
תמרים על הצד
השני במטבע
מימי מרון קיסר.

„הארץ שלנו“ חוברת 46, תשמ"ב

הלכנו לטוול משפחתי במורדות הר-
ציון אל עבר גיא בן-הינום ובמהלך ה-
טיול, כאשר, כתמיד, עיני נעוצות בקרקע
שלפני, מצאתי מטבע עתיקה — גוש מת-
כת ירקרק עגול אשר העפר הדבוק אליו
מפריע לראות את הפרטים. המטבע הוכ-
נסה לארנק ובבואנו הביתה, לאתר הש-
רה במים עם מעט חומץ, התחלנו להסיר
את העפר באצבעותינו — שלושת ילדי
ואני, כל אחד בתורו; המטבע הזאת לא
הראתה סימנים ברורים ולא גילתה לנו
את סודה, אך כך נגלה סוד המטבעות
שלי, סוד שהתחבא בין זכרונות הילדות
שלי. כאן כבר הייתי חייב לספר לילדי
איך מצאתי את המטבע הראשונה שלי
ואיך נהייתי אספן של מטבעות, אבנים
וצמחים.

מיגרש המשחקים של בית-הספר ב-
בית-הכרם היה מרכז החיים של ילדי ה-
שכונה. התשתית היתה של אדמת הרי
יהודה — אדמה חומה אדמדמה — ואנו
היינו מחפשים בה עת היינו משחקים
בכדור-רגל וחוזרים עם אבק אדמדם על
מצחנו (מחבטות הראש בכדור), או עם
בוץ דבוק לנעלינו. באחד הימים עמדתי

עוכם
הדוך
בהן
קטן

האיץ של ג'ו 1982 14:46 15-

בשער, ומכיוון שהקבוצה שלנו היתה טו-
בה מהשניה — הכדור לא הגיע אלי כלל;
עמדתי בשער והגנבתי מבטים אל הקרקע
הלחה שלאחר הגשמים והנה משהו קטן,
שטוח, עגול וירקרק נגלה לעיני. כמובן
שהרמתיו במתירות והתחלתי לשפשף ב-
אצבעות ידי ולאט לאט נגלתה דמות של
עץ דקל — ממש כמו על המטבע בערך
של אגורה. תם המשחק ורצתי הביתה עם
ההפתעה בידי וכל בני המשפחה שמחו
בשמחתי.

באותו שבוע נסעתי עם הורי אל ביתו
של ד"ר נתן שלם (נפטר לפני יותר מ-
עשרים שנה ועל שמו קרוי היישוב מצפה
שלם לחוף ים המלח), שהכיר את הארץ
ככף ידו ובין ספריו הרבים היו גם ספרים
על מטבעות הארץ. הוא טבל את המטבע
בשמן ובעוד השכבה של התחמוצת מת-
חילה להתרכך נתן לי הסבר ארוך על
הדרך לניקוי מטבעות ועל הסבר אפשרי
למציאת המטבע בחצר בית הספר: הקר-
קע, הממלאת את המגרש, הובאה ממקום
כלשהו בירושלים ומלבד המטבע המראה
עץ תמר במטושטש יש סיכוי למצוא מט-
בעות נוספות. אתם כבר יכולים לתאר

„הארץ שלנו“ חוברת 46, תשמ"ב

אבותינו שחיו על האדמה הזאת כמונו. דבר אחד הוא לשמוע על המלך אלכסנדר ינאי שמלך כאן לפני יותר מאלפיים שנה, דבר אחר הוא למצוא מטבע שנטבעה בפקודתו ועליה סמל של עוגן — זכר לשליטתו בצי אניות גדול.

אני מוכרח לספר לכם כמה הידקו ה- מטבעות הללו את הקשר שלי לארץ מ- לדהי. משפחתי ותיקה בארץ — כאשר הסבא של סבתי נכנס עם השיירה הגדולה של בני משפחתו ומלוויהם מבעד לשעריה של ירושלים לפני יותר מ-150 שנה יצאו כל בני ירושלים לקראתם בתופים וב- מחולות. הם חצו את מדבר סוריה בדרכם מבגדד וחלכו ברגל ארבעים יום תמימים. בתם השתדכה לבן משפחה שעלתה מ- פולין באותם ימים, וכך הקפידו במשפח- חנו על מיוזג תגלויות בכל דור ודור. לא קשה לי לתרגיש את השייכות לארץ שתולדותיה קשורים קשר אמיץ עם תול- דות משפחתי.

ועם כל זאת — המטבעות הללו ש- מצאתי במגרש הכדורגל החזירוני לאותם ימים שלפני שעמנו גלה ממולדתו — לפני שהגורל פיזר את מי שדמם זורם בעורקי אל גולת בבל וגולת אירוסה. אחד מבני משפחתי מחזיק בביתו פיסת רצפה יקרה

לכם את כל החלומות לחלמתי באותו לילה ואת הצפייה הדרוכה ליום המחירת ולימים הבאים עם הסיכה למציאת מט- בעות נוספות.

שעה קלה עברה, בעיניים פתוחות ל- רווחה סקרתי את האבן השחורה עם כתב חרטומים שהיתה על שולחנו של ד"ר שלם ואף העזתי לקחתה לידי ולבדקה מקרוב. ד"ר שלם הוציא את המטבע מתוך השמן, ניגב אותה בצמר-גסן בעדינות והנה הת- ברר תבליט הדקל ומצידה תאחורה של המטבע התלה נראית גם שיבולת יחידה. הוא ניגב ידיו במטלית ולקח מארון ה- ספרים את הספר מטבעות ארץ-ישראל מאת מ. גרקיס ופתחו דווקא בסוף הספר, שם יש לוחות צילומים, ובהגיענו ללוח השישי נראו כמה מטבעות עם דקלים. והנה בשורה העליונה היו שתי מטבעות שבצידן האחד דקל ובשני שבולת. שמח- תי עלתה ורבתה. איזה קסם זה — למצוא סחם מתכת במשחק כדורגל חנה היא מתגלגלת למשהו המצולם בספר. וד"ר שלם עלעל שוב בדפי הספר, ונעצר ב- הסבר ללוח השישי והחל מסביר לי: ה- מטבע שלך נטבעה על ידי נציבי רומא ביהודה בימי מלכותו של אבגוסטוס קי- סר; איננו יכולים לקרוא עדיין מה ש-

תגלית

במגרש המשחקים

לו מאד. הוא יודע את אילן המשפחה מ- בגוד עד למאות שנים לפני היום ופיסת הרצפה שהוא מחזיק היא של אחד מ- מלכי בבל והוא מאמין שבני משפחתו, שהיו מלומדים, בוודאי חילכו על גבי רצפה זו. וכך גם אני מרגיש את החום הנובע ממטבע שתחזיקו יהודים בימי מל- כות יהודה לפני יותר מאלפיים שנה.

✱

לימים כיסו את מגרש בית הספר ב- אספלט, הילדים כבר לא חוזרים הביתה מוכתמים בעפר או בבוץ והמטבעות ש- נותרו בבסן האדמה ישארו שם כל עוד ישאר המגרש במתכונתו. את המטבעות ציירתי והשארתי אותן במוזיאון למען יהיו נחלת הכלל. אני נהנה לראות את המטבעות המוצגות, שאולי אחת מהן שלי; התרגל להתבונן בקרקע לכל אשר אלך התפתח לכיזונים אחרים — אני עו- סק כיום, באוניברסיטה בצמחי הבר של ארצנו, חוקר את תפוצתם ואת הקשר ש- להם לתנאי הקרקע. והסלע עליהם הם גדלים, מדי פעם אני עוד מוצא מטבעות, אך מעדיף לעשות כדרך שד"ר שלם עשה — אני נותן את המטבע לילד שאני מגלה את הברק בעיניו — אולי יבלב ניצן האספנות גם אצל ילד זה.

כתוב על המטבע אך היא נטבעה באחת משתי תקופות או בשנה החמישית-ששית לספירת הנוצרים או בין השנה ה-12 ל- שנה ה-37 לספירה.

חשבון מהיר הבהיר לי כי אני מחזיק מטבע שאבות אבותי השתמשו בה לפני 1920 או 1930 שנה!

כך נכנסתי, מבלי משים, לעולם המוס-

לא של הדומם החי כל כך שנמצא סביבי. בשבועות שלאחר מכן, וכן עוד במשך מספר שנים הייתי בא מדי פעם לישון אצל סבי וסבתי שגרו לא רחוק מביתו של ד"ר שלם ואיתי קופסאות של „ארץ- רות" — מטבעות או שבריהן, חרסים, כלי צור ומאובנים; הוא ישב אתי בסב- לנות רבת, הסביר, הראה דוגמאות בספ- רים, וליום הבר-מצוה שלי קיבלתי ממנו שני ספרים של גרקיס המלווים אותי מאו ועד היום — „מטבעות היהודים" ו„מט- בעות ארץ-ישראל". הוא לימדני כי ל- חפש מטבעות מעל פני הקרקע מותר וחשוב, אך לחפור — אסור!

וכך חזרתי בעיקר אל מגרשו של בית- הספר. שם, לאחר כל גשם, סרקתי הלוך ושוב את הקרקע. איני חושב שהיו ילדים נוספים שגילו כי אדמת בית הספר מכי- לה את אוצרות עברנו ושורשים של אבות